

BEHOUD VAN KUNST- EN CULTUUREDUCATIE OP HAVO EN VWO!

Doel 1: behoud van culturele- en kunstzinnige vorming als vak in de bovenbouw van havo/vwo voor alle leerlingen.

Doel 2: behoud van een reële mogelijkheid om een kunstvak te kiezen in het profiel cultuur en maatschappij op de havo.

Demissionair minister van Bijsterveldt zegt dat zij de kwaliteit van kunst- en cultuureducatie wil verbeteren. Een positief en lovenswaardig streven. Zij zegt dat kennis van de cultuur een belangrijk onderwerp in het curriculum van het voortgezet onderwijs is.

Verbijsterend is het daarom, dat deze minister op de valreep via een wetsvoorstel het vak culturele- en kunstzinnige vorming in de bovenbouw van havo en vwo wil afschaffen en de reeds beperkte keuzemogelijkheid voor een kunstvak in het profiel cultuur en maatschappij op de havo zo ver wil beperken dat het nauwelijks nog mogelijk is een kunstvak te kiezen. Dit wetsvoorstel resulteert daarmee dus in de afschaffing van kunst- en cultuureducatie in de bovenbouw van havo en vwo. De minister noemt dit een maatregel ter bevordering van de kwaliteit. Helpt u mee om dit wetsvoorstel van tafel te krijgen?

ad 1: Argumenten voor behoud van het vak ckv in de bovenbouw van havo en vwo: Kunst- en cultuureducatie is belangrijk voor een brede vorming van leerlingen. Daarvoor is het vak ckv als vak in de bovenbouw van havo en vwo een vereiste. Alleen dan kunnen alle leerlingen binnen het curriculum kennis en inzicht opdoen over kunst- en cultuur. Dat is belangrijk voor hun toekomst, waarin zij in toenemende mate creatieve -en cultureel-maatschappelijke vaardigheden nodig hebben die zij bij het vak ckv leren. De cruciale rol van een gekwalificeerde vakdocent voor het leren is in veel wetenschappelijk onderzoek aangetoond. Zonder vak is er geen vaste plaats voor culturele vorming meer in het curriculum, is er ook geen formatie meer voor gekwalificeerde docenten. Zonder vak -of lesuren kunnen gekwalificeerde ckv docenten leerlingen geen kennis bijbrengen over kunst- en cultuur en zal van kwaliteitsverbetering geenszins sprake kunnen zijn.

ad 2: Argumenten voor behoud van een reële mogelijkheid om een kunstvak te kiezen in het profiel cultuur en maatschappij op de havo: Leerlingen die op de havo voor een profiel cultuur en maatschappij kiezen, moeten een reële gelegenheid hebben om voor een kunstvak te kiezen. De minister stelt leerlingen in het profiel cultuur en maatschappij nu voor de keuze. Of: een maatschappijvak Of: een cultuurvak kiezen, terwijl zij nu beiden kunnen kiezen. De keuzemogelijkheid om een kunstvak te kiezen wordt daarmee vrijwel onmogelijk gemaakt. Zowel in het kader van algemene vorming als vanuit het perspectief van doorstroom naar vervolgoopleidingen in de kunst en cultuur en doorstroom naar de topsector van de creatieve industrie is het belangrijk dat leerlingen op havo in het cultuur - en maatschappij profiel een reële mogelijkheid hebben om een kunstvak te kiezen.

WAT HOUDT HET WETSVORSTEL T.A.V. KUNST -EN CULTUUREDUCATIE IN?

Er is een wetsvoorstel gemaakt waarbij demissionair minister van Bijsterveldt van OCW, 1: het vak CKV wil schrappen voor alle leerlingen in de bovenbouw van havo en vwo . Het wets-voorstel geeft aan dat met het afschaffen van het vak CKV een kwaliteitsverbetering ingezet zou worden. Dat dit niet het geval kan zijn spreekt voor zich, zie onderstaande vijf argumenten.

2: de keuzemogelijkheden voor het kiezen van een kunstvak in het profiel cultuur en maatschappij op de havo wil beperken. Zover beperken dat leerlingen nauwelijks nog een reële mogelijkheid hebben daadwerkelijk een kunstvak te kiezen. De keuze voor een kunstvak wordt daarmee ernstig beperkt. Dit is volgens de minister nodig omdat alle leerlingen in havo wiskunde moeten doen.

VIJF BELANGRIJKE ARGUMENTEN OM DIT WETSVORSTEL AAN TE PASSEN:

1: **BEHOUD VAN HET VAK CKV = GARANTIE VAN KUNST - EN CULTUURONDERWIJS.**

2: **BEHOUD VAN HET VAK CKV = DE BESTE GARANTIE VOOR KWALITEIT IN ONDERWIJS.**

3: **BEHOUD VAN WERKGELEGENHEID VOOR GEKWALIFICEERDE DOCENTEN CKV.**

4: **BEHOUD VAN HAALBARE EDUCATIEVE DOELSTELLINGEN VOOR MUSEA.**

5: **BEHOUD VAN HET VAK CKV IS GEWENST DOOR POLITIEK EN SCHOLEN.**

1: BEHOUD VAN HET VAK CKV = GARANTIE VAN KUNST - EN CULTUURONDERWIJS.

De minister van onderwijs, cultuur en wetenschappen dient onderwijs in culturele - en kunstzinnige vorming te garanderen en de kwaliteit van dat onderwijs voor alle leerlingen te waarborgen. Zoals de minister zelf aangeeft: onderwijs dient een brede culturele en kunstzinnige vorming en dit is een belangrijke taak in het curriculum. **De minister zou daarom het vak ckv, culturele - en kunstzinnige vorming als vak in het curriculum, moeten garanderen voor alle leerlingen in de bovenbouw van havo en vwo, en dit vak dus juist niet af moeten schaffen.**

- **Geen vak CKV = Wegvallen expliciete brede culturele en kunstzinnige vorming.** Dit is onwenselijk in het kader van de brede, culturele en kunstzinnige vorming van leerlingen, de ontwikkeling van hun creatieve vermogens en hun cultuurhistorisch besef. (zie argumentatie van de minister zelf, en onderbouwing vanuit wetenschappelijke feiten)
- **Geen vak CKV = Wegvallen expliciete scholing van cultuurhistorisch besef** Het wegvallen van het vak CKV, maar wel de verplichting aan scholen om aan culturele vorming te doen, betekent dat de culturele vorming wordt overgenomen door andere vakken, zoals de talen en geschiedenis. Deze docenten hebben al een hele reeks eindtermen waaraan ze moeten voldoen en waarmee ze de handen vol hebben. De culturele vorming wordt daardoor op de tweede plaats gezet en de culturele vorming is in ieder geval niet meer gegarandeerd en verdwijnt het op den duur. Eerdere voorbeelden, bijvoorbeeld rond ict in de basisvorming, bevestigen dit beeld.

2: BEHOUD VAN HET VAK CKV = DE BESTE GARANTIE VOOR KWALITEIT IN ONDERWIJS.

Het lijkt vanzelfsprekend dat een minister van onderwijs, cultuur en wetenschappen, wetenschappelijke onderbouwing hanteert als uitgangspunt voor beleid. **Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat de kwaliteit van de docent de belangrijkste factor is voor kwaliteit in het onderwijs.** Docenten blijken ongeveer 20% van de verschillen in de prestaties van de leerlingen te kunnen beïnvloeden en meer dan veertig jaar onderzoek naar effectiviteit van leraren en hun scholen blijkt dat diverse interventies van leraren effect sorteren als het gaat om de prestaties van de leerlingen (Van de Grift, 2010). Uit onderzoek van Hattie (2009) blijkt op basis van meer dan 800 meta-analyses dat docenten de meest

belangrijke invloed op het leren van leerlingen hebben. Dit toont het belang van zowel de docent voor het onderwijsleerproces overtuigend aan.

- **Geen vak CKV = geen gekwalificeerde vakdocenten meer.** Door het vak CKV af te schaffen, zullen er ook geen gekwalificeerde vakdocenten meer zijn die leerlingen culturele en kunstzinnige kennis en vaardigheden kunnen bijbrengen. Culturele vorming vereist vakspecifieke kennis en vaardigheden van de docent en is daarom niet voor elke docent weggelegd.
- **Geen vak CKV = Geen gekwalificeerde CKV docenten meer = geen kwaliteitsverbetering:** Wanneer er geen vak CKV meer is en er geen gekwalificeerde docenten meer zijn, zal de culturele vorming van de leerlingen expliciet overgelaten worden aan andere docenten terwijl actueel wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van onderwijs de rol van een gekwalificeerde vakdocent voor de kwaliteit en effectiviteit van het leren in juist benadrukt. Alleen door culturele vorming expliciet op te nemen als vak, is de directe link met de samenleving gegarandeerd en bereidt het onderwijs de leerlingen voor om in de samenleving als volwaardig burger te functioneren.

3: BEHOUD VAN WERKGELEGENHEID VOOR GEKWALIFICEERDE DOCENTEN CKV.

- **Geen vak CKV + een verdere beperking van keuze voor kunstvak in C&M = verlies van duizenden banen in kunst - en cultuureducatie.** Wanneer er geen ckv vak meer is en wanneer leerlingen nauwelijks nog een kunstvak kunnen kiezen, zijn er ook geen vakdocenten meer nodig. Dit kost duizenden banen aan academisch opgeleide docenten in kunst -en cultuurvakken en aan opgeleide en getrainde educatieve medewerkers. De rekening wordt daarmee niet alleen bij het onderwijs gelegd, maar ook bij andere ministeries.

4: BEHOUD VAN HAALBARE EDUCATIEVE DOELSTELLINGEN VOOR MUSEA.

- **Geen vak CKV & beperken van keuze voor kunstvak in C&M = educatieve doelstellingen musea niet haalbaar meer.** Door het schrappen van het vak CKV en het beperken van de keuze voor een kunstvak op havo C&M, kunnen musea en culturele instellingen hun educatieve doelstellingen moeilijker verwezenlijken. De culturele infrastructuur die in de afgelopen 14 jaar met veel inspanningen is opgebouwd rondom het vak CKV wordt afgebroken. De musea en culturele instellingen verliezen bovendien bezoekers en een bron van inkomsten. Daarnaast is het bezoek aan musea en culturele instellingen in Nederland, internationaal gezien, toch al vrij mager. Die achterstand zou alleen maar groter worden.

5: BEHOUD VAN HET VAK CKV IS GEWENST DOOR POLITIEK EN SCHOLEN.

- **Geen vak CKV = niet consistent redeneren van de minister.** In de kamerbrief van maart 2012 geeft de minister aan, na onderzoek door diverse onafhankelijke commissies, dat het ministerie wel moet voorschrijven WAT er in het onderwijs gedaan moet worden, maar niet HOE dat gedaan moet worden. Dat laatste is aan de scholen volgens de minister. Met name aan het verplicht voorgeschreven aantal culturele activiteiten wordt getwijfeld. De minister geeft aan scholen ruimte te willen geven voor een eigen invulling. Het afschaffen van het vak ligt dan niet voor de hand. De minister reduceert het vak tot de culturele activiteiten en ziet daarmee over het hoofd dat in de contacturen op school (de lessen) nog vele extra aspecten van de culturele vorming aan bod komen. De minister zou, om de scholen meer vrijheid te geven op het HOE, kunnen volstaan met het schrappen van het aantal verplichte culturele activiteiten en alleen aan te geven dat culturele activiteiten een belangrijk onderdeel zijn van de culturele vorming die plaatsvindt via het vak ckv in het curriculum van de bovenbouw van havo en vwo.
- **Geen vak CKV = niet gewenst door scholen:** Scholen en docenten zijn voorstanders van het vak CKV. Scholen en docenten hebben vanaf het begin volop de gelegenheid gehad en aangegrepen om het vak aan te passen voor de specifieke situatie van de eigen

leerlingen, de eigen school en de eigen regio. Dit plan voorziet niet in een wens of behoefte vanuit scholen, die juist enorm hechten aan de culturele vorming en aanpassing van het onderwijs aan de eigen context.

WAAROM BEHOUD VAN CKV ALS VAK VAN BELANG IS; EN WAAROM LEERLINGEN IN HET PROFIEL C&M OP HAVO EEN KUNSTVAK MOETEN KUNNEN KIEZEN:

In een land dat wereldwijd toonaangevend is in de creatieve industrie (een van de topsectoren "*omdat de creatieve industrie nu al een sterke positie heeft en mogelijkheden om nog verder te groeien, is de sector door het kabinet aangewezen als topsector. Dit houdt in dat de overheid samen met bedrijven en de wetenschap gericht in de sector investeert.*" - *rijksoverheid.nl*), **een land met een rijke kunst- en cultuurhistorie**, waar kunstenaars als *Gebroeders van Limburg, Hiëronymus Bosch, Rembrandt van Rijn, Johannes Vermeer, Vincent van Gogh en Piet Mondriaan* niet alleen tot ons cultuurhistorisch erfgoed behoren maar ook voor een enorme toestroom van toeristen zorgen, **verdient kunst- en cultuureducatie een vaste plek in het hele onderwijs.**

Creatieve vermogens worden voor alle leerlingen in de eenentwintigste eeuw als belangrijke vaardigheden beschouwd, deze vermogens worden ontwikkeld via kunst- en cultuureducatie. Zo vraagt de creatieve industrie - een van de topsectoren, belangrijk voor economische groei in de toekomst - om creatieve denkvaardigheden. Kunstzinnige en culturele vorming stimuleert flexibel en divergent denken, cruciaal voor creativiteit en stimuleert daarnaast belangrijke vermogens als inlevingsvermogen en maatschappelijk betrokken denken. Eigenschappen die voor elk lid van de samenleving cruciaal zijn om goed te functioneren.

WETENSCHAPPELIJKE FEITEN OVER ONDERWIJS & LEREN - OOK IN KUNST.

Over leren en leerprocessen is veel wetenschappelijk onderzoek beschikbaar. In onderstaande citaten verwijzen we naar een aantal belangrijke resultaten uit wetenschappelijk onderzoek naar onderwijsleerprocessen ook in relatie tot kunst- en cultuureducatie. Daaruit blijkt duidelijk dat onderwijs, gegeven door goed gekwalificeerde, bevoegde vakdocenten in een vak dat een structurele plaats in het curriculum heeft, de beste garanties kan bieden voor kwaliteit.

Als demissionair minister van Bijsterveldt werkelijk vindt dat kunst- en cultuureducatie een verplichte taak van het onderwijs is, en als zij werkelijk naar kwaliteitsverbetering wil streven, dan kan zij deze onderzoeksresultaten eenvoudigweg niet negeren. Indien zij haar beleid op wetenschappelijke inzichten zou baseren, dan zou zij:

- Ckv als vak behouden voor alle leerlingen in de bovenbouw van havo en vwo,
- Ckv als vak verder uitbreiden naar de onderbouw en het primair onderwijs,
- Ckv -en kunstvakdocenten nog beter faciliteren en stimuleren zich verder te professionaliseren,
- en zou zij leerlingen in het profiel cultuur en maatschappij een reële kans moeten bieden om een kunstvak te kiezen met het oog op het ontwikkelen van belangrijke vaardigheden voor hun vervolgopleiding.

Dat zijn maatregelen die de kwaliteit werkelijk zouden bevorderen ten aanzien van de belangrijke taak van brede vorming, waaronder culturele -en kunstzinnige vorming. Het beleid in het huidige wetsvoorstel doet dat op geen enkele manier en zorgt daarmee juist voor het tegendeel: het verdwijnen van kunst- en cultuureducatie in het curriculum.

Wetenschappelijke bronnen:

1. **Anderson, Krathwohl, & Airasian.** (2001). Zij classificeerden denkvaardigheden van eenvoudig naar complex. Creatief denken wordt door hen als de meest complexe vorm van de hogere orde denkvaardigheden beschouwd. - Anderson, L. W., Krathwohl, D. R., & Airasian, P. W. (2001). *A taxonomy for learning, teaching and assessing: a revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. NY, Addison Wesley Longman, Inc.
2. **Hetland & Winner.** (2007). toonden aan dat belangrijke kunstzinnige, culturele maar ook academische vaardigheden voor de toekomst via kunsteducatie geleerd worden, zoals kennis opdoen over materialen en technieken; kennis opdoen over de kunstwereld; observeren, visualiseren/ het voorstellingsvermogen ontwikkelen; betrokkenheid en doorzettingsvermogen ontwikkelen; vermogen tot expressie; vernieuwen door exploreren en innoveren (creatief en divergent denken); en reflectievermogen en zelfevaluerende vermogens ontwikkelen. - Hetland, L., Winner, E., Veenema, S., & Sheridan, K. M. (2007). *Studio thinking. The real benefits of visual arts education*. New York: Teachers College Press.
3. **Hattie.** (2009) toonde op basis van meer dan 800 meta-analyses aan dat de docent een van de meest bepalende factoren is in het onderwijsleerproces. Tot de belangrijkste factoren in de top 30 van de grootste gemeten effecten op het leren van de leerling behoren: het doceren, het curriculum en de docent.
- Hattie, J. (2009). *Visible Learning. A Synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Abingdon, Oxon: Routledge.- Hattie, J. (2012). *Visible Learning for Teachers. Maximizing impact on learning*. Abingdon, Oxon: Routledge.
4. **Van de Grift.** (2010). Docenten blijken ongeveer 20% van de verschillen in de prestaties van de leerlingen te kunnen beïnvloeden en meer dan veertig jaar onderzoek naar effectiviteit van leraren en hun scholen blijkt dat diverse interventies van leraren effect sorteren als het gaat om de prestaties van de leerlingen toonde aan dat 20% van de leerresultaten door de docent bepaald worden.
- Van de Grift, W.J.C.M. (2010). *Ontwikkeling in de beroepsvaardigheden van leraren. Rede uitgesproken bij de officiële aanvaarding van het ambt van hoogleraar in de onderwijskunde bij de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen op dinsdag 23 maart 2010*.
5. **Roorda.** (2012). toonde aan dat bevoegdheid van docenten van groot belang is voor het leren van leerlingen in het voortgezet onderwijs.
- Roorda, D. L. (2012, September 4). *Teacher-child relationships and interaction processes: effects on students' learning behaviors and reciprocal influences between teacher and child*. UvA Universiteit van Amsterdam (135 pag.). Supervisor(s): prof.dr. D.A.V. van der Leij, prof.dr. F.J. Oort & dr. H.M.Y. Koomen.
6. **Conference Board, Inc., the Partnership for 21st Century Skills.** (2006). *Are they really ready to work?. De organisatie partnership 21, onderzocht de vereiste vaardigheden voor de 21ste eeuw, beschouwt kunst als een van de kerndomeinen en creativiteit/innovatie als een van de belangrijke toepassingsvaardigheden voor de 21ste eeuw. "Creativity/Innovation is projected to "increase in importance" for future workforce entrants, according to more than 70 percent (73.6 percent) of employer respondents. Currently, however, more than half of employer respondents (54.2 percent) report new workforce entrants with a high school diploma to be "deficient" in this skill set, and relatively few consider two-year and four-year college-educated entrants to be "excellent" (4.1 percent and 21.5 percent, respectively)."*
7. **Van de Kamp, Admiraal, Rijlaarsdam & Van Drie.** (2012). Deden onderzoek naar de kennis en vaardigheden van leerlingen in het voortgezet onderwijs in divergent denken, een belangrijke indicator voor creativiteit. Slechts 26 procent van de leerlingen bleek kennis over divergent denken te hebben en deze kennis toe te kunnen passen. In een tweede onderzoek onder kv-leerlingen, stelden zij een positief effect vast van een metacognitieve instructie, voor twee van de drie indicatoren (fluency en flexibility) van divergent denken. Van de Kamp, M.T.A., Admiraal, W.F., Rijlaarsdam, G. C. W., & Van Drie, J. P. (2012). *Effects of a meta-cognitive instruction on divergent thinking in the visual arts*. ILO-UvA, Amsterdam, ICLON, Leiden. [Nog niet gepubliceerd.]
8. **Leder, Gerger, Dressler & Schabmann.** (2012). Zij deden onderzoek naar het beoordelen van kunst en de complexe wisselwerking tussen stimuli, personen en contexten. Zij concludeerden dat kunsteducatie geen luxe is en dat het niet alleen van belang is voor de algemene vorming maar dat expertise ontwikkelen in kunst eveneens tot positievere en sterkere ervaringen van kunst leidt. - Leder, H., Gerger, G., Dressler, S.G., & Schabmann, A. (2012). How art is appreciated. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 6. 2 - 10.

9. **Immordino-Yang & Damasio.** (2007). Zij toonden het belang van emoties voor het leren (onthouden, besluitvorming en creativiteit) aan, en de belangrijke rol van cultuur bij het leren over emoties.
- Immordino-Yang, M. H., & Damasio, A. (2007). We feel, therefore we learn: the relevance of affective and social neuroscience to education. *Mind, Brain, and Education*, 1. 3-10.